

DBC's nye virkelighed

af

MOGENS BRABRAND JENSEN
ADMINISTRERENDE DIREKTØR
DBC

Strategien Open Library Strategy har med standardisering, serviceorienteret arkitektur og open source været skelsættende for DBC og er en af forklaringerne på, at biblieksområdet er en sjælden solstrålehistorie inden for offentlig it.

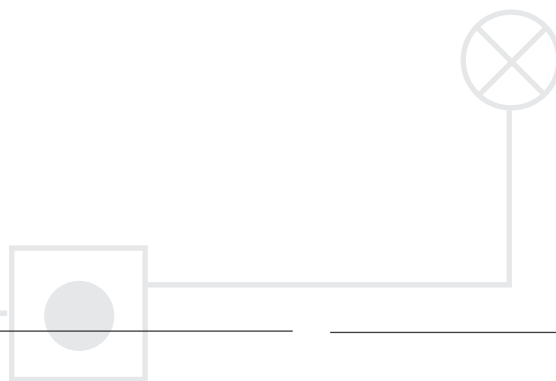
Vi markerer i år, at det er 75 år siden, Folkebibliotekernes Bibliografiske Kontor blev dannet. Men også DBC er ved at komme til skelsår og alder – virksomheden fylder 25 i 2016.

Det begynder derfor at give mening at anlægge et historisk perspektiv på virksomheden og spørge: Hvad har været den mest skelsættende begivenhed i virksomhedens levetid? Der er faktisk adskillige kandidater:

- beslutningen i 1993 om at henlægge Danbib-opgaven til DBC
- statens indtræden i aktionærkredsen 1. januar 1994
- udskillelsen af DBC medier (i dag Biblioteksmedier) som selvstændigt selskab i begyndelsen af 1994

- ibrugtagningen af bibliotek.dk i 2000, hvor DBC for alvor fik en berøringsflade til slutbrugeren og derfor ikke længere 'kun' var en business-to-business-konstruktion
- salget af Biblioteksmedier i 2008
- tilkomsten af Danskernes Digitale Bibliotek i 2012/2013.

Man kan indvende mod denne liste, at de tre første kandidater er tre sider af samme sag, nemlig aftalekomplekset omkring Danbib, og i øvrigt ligger langt tilbage i tiden. Det er nu ikke så afgørende, for 'vinderen' findes ikke blandt de opregnede kandidater. Den mest skelsættende begivenhed har derimod været beslutningen – tilbage i 2006 – om, at vi skulle forfølge det, vi på godt dansk har kaldt Open Library Strategy, OLS. Jeg skal argumentere for dette synspunkt i det følgende.

Standardiseringens velsignelser

Det er en yndet mediedisciplin at boltre sig i it-skandaler i den offentlige forvaltning. Eksorbitante budgetoverskridelser, meget liberale holdninger til tidsplaner, svigtende funktionalitet – ja, ligefrem opgivne projekter – hører nærmest til dagens orden i stort set alle dele af den offentlige sektor.

Solstrålehistorierne påkalder sig ikke megen opmærksomhed. Men de findes. Ikke mindst, i al beskedenhed, i bibliotekssektoren – bl.a. i form af de nationale løsninger Danbib og bibliotek.dk.

En af forklaringerne på, at det forholder sig sådan, har at gøre med selve bibliotekarprofessionen. Den indebærer en veludviklet fornemmelse for betydningen af systematik, datadisciplin og dokumentation, som er tre væsentlige forudsætninger, der skal være til stede for at kunne eksekvere en central side af bibliotekarens metier: genfindning.

Betydningen heraf er, at mødet mellem den biblioteksprofessionelle og den it-professionelle er af den slags, hvor sød musik opstår. Der er i domænet en parathed og en imødekommenhed over for datalogens insisteren på systematisk tænkning, stringens og entydighed, som er guld værd for et produktivt og frodigt it-udviklingsforløb.

Et andet vigtigt element i baggrunden for biblioteksdomænets it-succeser har at gøre med det fænomén, som fejres med denne udgivelse: fællesløsninger – blandt andet illustreret gennem etableringen af Folkebibliotekernes Bibliografiske Kontor i 1939.

Når man benytter sig af de samme redskaber – f.eks. i form af centralt producerede trykte katalogkort – i alle dele af folkebiblioteksvæsenet, har man samtidig accepteret at arbejde efter fælles faglige standarder. Og når man samarbejder aktivt for at få biblioteksvæsenet til at fremstå som én fælles ser-

viceleverandør – ved f.eks. at etablere systemer for interurbant lånesamarbejde – har man yderligere gødet jorden for standardiseringens udvikling.

Standardisering er en værdi i dansk biblioteksvæsen – noget, man hylder – i en grad, som man næppe genfinder andre steder i den offentlige sektor. Og standardiseringens udbredelse er en vigtig kilde til forståelse af de velfungerende it-systemer.

I DBC har det at skulle efterleve gældende standarder aldrig været til diskussion. Tværtimod: Som nationalt kompetencecenter oplever vi det som en naturlig forpligtelse at stille vores faglighed til rådighed for myndigheders – specielt Kultur- og

Digitaliseringsstyrelsernes – videreudvikling af standarder på det bibliografiske og it-infrastrukturelle område. Vi er mere katolske end Paven, når det handler om standarder!

De første spæde udviklingsmæssige trin på vej mod Danbib blev taget i begyndelsen af 1992 i et samarbejde mellem DBC og FEK, Forskningsbibliotekernes Edb-Kontor. Og de bestod faktisk i at iværksætte en EU-udbudsforretning, der skulle afdække, om der fandtes systemer på markedet, der kunne imødekomme Danbibs funktionalitetsbehov under fuld respekt for gældende standarder for bibliografiske formater, kommunikationsprotokoller mv.

Ikke overraskende viste det sig ikke at være tilfældet, og Danbib – og senere bibliotek.dk – blev derfor resultatet af en egenudvikling, der inkorporerede relevante standarder.

Generiske byggeklodser

Serviceorienteret arkitektur, SOA, var ikke på banen, da Danbib og bibliotek.dk blev udviklet. DBC stod derfor som resultat af det gennemførte udviklingsarbejde med to monolitiske systemer, hvor hele den udviklingsindsats, der var præsteret, kun

"Vi er mere katolske end Paven, når det handler om standarder!"

kunne finde én anvendelse, nemlig i henholdsvis Danbib-systemet og bibliotek.dk-systemet.

Da tankerne om OIO (Open Information Online), SOA, og Enterprise Architecture begyndte at dukke op, var DBC særdeles lydhør. Og da disse tanker blev udmøntet i egentlige anbefalinger for systemarkitektur fra It- og Telestyrelsen, var DBC hurtig til at indarbejde dem i sine udviklingsstrategier i form af dét, der kom til at hedde Open Library Strategy.

Det betyder først og fremmest, at vi vedkender os SOA. Vi udvikler løst koblede services/moduler med veldefinerede, åbne brugergrænseflader. De kan bruges til at opbygge vores nationale løsninger med – som tilfældet er det med det nye bibliotek.dk, der er migreret til SOA, og bliver det med det migrerede Danbib, der nu er på vej.

Men de kan også bruges som byggeklodser i en række andre løsningssammenhænge – og bliver det rent faktisk også: FBS, det nye fælles bibliotekssystem, der er under udvikling i KOMBIT-regi, inkorporerer en række af DBC's servicekomponenter; DBC er hovedleverandør til DDB-plattformen, som opbygges af DBC-services; den platform, som professionshøjskolernes biblioteker baserer sig på, er leveret af DBC; og det tilbud, der er afgivet til udbudsforretningen om et fælles museums-it-system af det partnerskab, som DBC er medlem af, vil kunne nyttiggøre de investeringer, der er foretaget i biblioteksløsninger, i nye sammenhænge.

Tendensen er krystallklar: fra at være i en situation, hvor resultaterne af udviklingsvirksomheden var forbeholdt ét proprietært formål – med deraf følgende konsekvenser for omkostningerne, som man ikke kunne dele med andre – til dagens leje, hvor udviklingsindsatsen resulterer i et arsenal af generiske klodser, som finder bredere anvendelser, og bredere finansieringsmæssige skuldre.

Ønsket om at dele

Det andet afgørende element i OLS-tænkningen er open source.

Dybest set udspringer open source og serviceorienteret arkitektur af den samme ideelle tænkning: ønsket om at dele. Hvis man vælger at sige, at det afgørende ved SOA er det generiske udviklingsresultat, kan man betragte open source som en praktisk udmøntning eller formidling af dette resultat gennem publicering af koden på nærmere præciserede vilkår.

DBC har i mange år arbejdet med open source i den forstand, at kode fra open source communities indgår i DBC's software. Linux og Apache er gode eksempler på dette. Med OLS-strategien tog vi skridtet videre og påbegyndte publiceringen af den kode, vi selv udvikler. Det sker på veldefinerede licensvilkår (licenser fra GPL-familien) og foregår i dag på sitet www.opensource.dbc.dk.

En stærkt motiverende faktor bag et open source-engagement er det eller de communities, der danner sig omkring brug og videreudvikling af koden. I en dansk bibliotekssammenhæng handler det om det såkaldte TING Concept Community. TING karakteriserer sig selv som et " ... åbent økosystem for [kulturel] innovation, samarbejde og deling af resultater i det digitale samfund." En række danske folkebiblioteker og systemleverandører indgår sammen med DBC i dette community, der arbejder under denne vision:

"at skabe og dele relevante digitale løsninger og resultater for biblioteker, museer og andre kulturinstitutioner og deres slutbrugere

at skabe relationer til andre lande og domæner og herigennem udbrede resultaterne hertil

at skabe og dele udviklingskraft og blive en del af relevant udvikling i andre Communities

at agere åbent og fremme Open Source og Open Content

at frigøre informationer og systemer og synliggøre viden og placere dem i en kontekst, der giver mening for slutbrugerne."

Fra ting.dk

TING Community har været en dynamo i dansk biblioteksudvikling i de seneste seks-syv år og har dannet ramme for en række partnerskaber, som blandt andre DBC har lagt betydelige kræfter i.

Åben alting

For en sikkerheds skyld plejer vi, når vi har sagt serviceorienteret arkitektur og open source, at tilføje 'åben alting'. Det sker for at markere, at OLS ikke kun handler om bestemte teknikker eller koncepter, men i lige så høj grad reflekterer en grundlæggende holdning, hvor dialog er i højsædet.

Et lille kuriosum: Den nye offentlighedslov trådte i kraft 1. januar 2014. Blandt nyskabelserne var, at offentlige virksomheder – og hertil henregnes i denne sammenhæng DBC – blev omfattet af lovens bestemmelser om aktindsigt. Man kunne dog søge om undtagelse herfra, specielt hvis man agerede på et konkurrenceudsat marked. At dømme efter medieomtalen stod stort set alle offentlige virksomheder – sågar Sund og Bælt A/S – i kø for at blive undtaget. Men ikke DBC. Vi har ikke noget at skjule, og signal-'værdien' ved at søge om undtagelse ville simpelthen være for miserabel.

Agilitet

Vi har valgt også at indfortolke agilitet i vores OLS. Vi arbejder i en agil udviklingsorganisation, og vi arbejder efter en agil udviklingsmetodik.

I den agile udviklingsorganisation opererer vi med et antal scrum teams – for tiden fem – hvis primære kendetegn er, at de er krydsfunktionelle. Det betyder, at alle de kompetencer, der er nødvendige for at bringe et projekt fra idé til drift, er repræsenteret i scrum teamet, uanset hvor de i øvrigt er placeret i linjeorganisationen.

Scrum teamene arbejder i såkaldt sprints. Det betyder, at den samlede opgaveportefølje nedbrydes i 'pakker', der kan færdiggøres inden for en overskuelig periode, typisk to uger. Med 'færdiggøres' menes, at resultatet kan sættes i drift.

Det betyder dels, at man meget hurtigt får brugs-/nytteværdi af de ressourcer, man investerer i udviklingen – der sættes for tiden en ny version af bibliotek.dk i drift hver fjortende dag. Men det betyder også, at man kan tilrettelægge en porteføljestyring med en høj grad af aktualitet forstået på den måde, at man kontinuerligt anvender virksomhedens udviklingsressourcer på de opgaver, der har den højeste prioritet.

Perspektiverne

DBC er altså godt på vej til at udvikle sig til en virksomhed, der råder over et reservoir af generiske services, som kan nyttiggøres i en række forskellige sammenhænge: Danbib, bibliotek.dk og DDB-plattformen – som er titlen på den hovedaftale, som blev indgået mellem Kulturministeriet, KL og DBC i begyndelsen af 2014 – er eksempler herpå, men også i mange andre sammenhænge er DBC's generiske byggeklodser i spil – eller vil komme det.

DBC har udviklet og forfulgt sin OLS-strategi med det overordnede formål at kunne agere relevant i forhold til de rammevilkår, som sættes op for offentlig it-udvikling. Det har været tilfredsstillende, at vi tilsyneladende har ramt plet i de to situationer, hvor strategien hidtil har skullet igennem et syrebæd: infrastrukturleverancerne til DDB, hvor der har været formuleret eksplicite krav om serviceorienteret arkitektur og open source fra DDB-organisationens side, og KOMBITs udbudsforretning om et fælles bibliotekssystem, hvor det ligeledes har været eksplicit, at det ville være et krav til den valgte løsning, at den var SOA-baseret, og at den kunne spille sammen med de DBC-services, der indgår i de nationale løsninger.

Men lad os kigge lidt på de overordnede offentlige digitaliseringsstrategier og spørge, om DBC's OLS-tænkning også adresserer de krav – og de bekymringer – som udtrykkes her.

Den fællesoffentlige it-strategi

For én, der som denne artikels forfatter slog sine folder (som KL's repræsentant) i 1980'ernes offentlige edb-samordningsbureaukrati, er det lidt forstemmende at bladde i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi fra 2011 eller genlæse governance-anbefalingerne på Digitaliseringsstyrelsens hjemmeside.

Selvfølge skal det anerkendes, at der i digitaliseringsstrategien udpeges et antal relevante fokusområder under overskrifterne 'slut med papirblanketter og brevpost', 'ny digital velfærd' og 'tættere offentligt digitalt samarbejde'. Men graver man sig lidt ned i de enkelte fokusområder, skuffes man over manglen på fremdrift.

Kan det virkelig være et pejlemærke for 2015, at man effektivt skal kunne dele oplysninger om patienten på tværs af sundhedsvæsenet; det var også et sigtepunkt i 1980 – hvad har man dog taget sig til i mellemtiden? Eller tag det fokusområde, der omhandler fælles grunddata for alle myndigheder. Her er pejlemærkerne blandt andet, at alle myndigheder skal genbruge grunddata, således at borgere og virksomheder ikke skal indberette de samme oplysninger flere gange. Igen en målsætning – tør man sige ambition – som vi arbejdede under i edb-samordningsudvalgene i begyndelsen af 1980'erne – hvorfor er der ikke sket noget?

Vender man sig til Digitaliseringsstyrelsens gode råd, må man konstatere, at der her er et betydeligt fokus på styringsaspekterne. Der skrives side op og side ned om programmodeller, projektmodeller, obligatoriske ledelsesprodukter, bølgeplaner, sce-

"DBC er godt på vej til at udvikle sig til en virksomhed, der råder over et reservoir af generiske services, som kan nyttiggøres i en række forskellige sammenhænge."

narieberegnerne, gevinstdiagrammer og meget andet. Alt sammen utvivlsomt velment – men agilt bliver det aldrig!

Så er der mere perspektiv og præcision i anbefalingerne om systemarkitektur. Alleerede i 2006 udgav man en fyldig pjece om serviceorienteret arkitektur, som i 2009 blev kogt ned til 15 skarpe til digitalisering af Danmark i en pjece af samme navn. Blandt de skarpe kan der her i særlig grad være grund til at fremhæve følgende:

- anvend iterative/fleksible/agile udviklingsprocesser – og spis elefanten i små bidder
- brug OIO-datastandarder/OIOXML i it-løsninger, der udveksler data med andre myndigheder
- udgiv egenudviklet software under open source-licens
- stil krav om åbne standarder
- anvend de anbefalede standarder i styrelsens implementeringsmodel for forretningsservices ved implementering af webservices
- modellér og dokumentér din it-arkitektur systematisk.

Der er efter DBC's opfattelse en meget smuk overensstemmelse mellem Digitaliseringsstyrelsens udtrykte forventninger og DBC's OLS-koncept. Vi er, som allerede sagt én gang, mindst lige så katolske som paven.

Kulturministeriets digitaliseringsstrategi

Kulturministeriet offentliggjorde i januar 2012 sin digitaliseringsstrategi 2012-15. Strategien afløste den hidtidige 'Forretningsbaseret it-strategi 2009-2011' og er udarbejdet med afsæt i de it-politiske målsætninger, der fremgår af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi 2011-2015.

Strategien anlægger to overordnede vinkler på de bidrag til opfyldelse af Kulturministeriets målsætninger, som man forventer fra digitaliseringen. Den ene handler om digital støtte til tilgængeliggørelse af kulturarven og den aktuelle kulturproduktion i form af bøger, billeder, film og anden kunst. Det ønskelige i at skabe en bedre digital formidling på tværs af samlingerne understreges, lige som udnyttelsen af sociale og mobile medier betones.

Den anden vinkel handler om digitaliseringens bidrag til effektivitet og produktivitetsudvikling – nødvendiggjort af det stigende pres på de offentlige budgetter. Her er, meget naturligt, også fokus på, at effekten af udviklingen og implementeringen af it-systemerne bliver dokumenteret, og at der sker en realisering af de gevinster, der stilles i udsigt i forbindelse med beslutningen om iværksættelsen af et projekt.

Det gælder for begge vinkler, at konsolidering og løsninger på tværs af institutioner er i fokus: "For at sikre realiseringen af potentialerne vil der i strategiperioden være fokus på at afdække, hvor det vil være hensigtsmæssigt at konsolidere antallet af applikationer/systemer. Dette fokus ligger i forlængelse af regeringens digitaliseringsstrategi, hvor der bl.a. lægges op til, at enkelte myndigheder ikke skal udvikle egne systemer på områder, hvor der allerede findes fælles løsninger."

Af samme grund betoner Kulturministeriets it-arkitekturpolitik fra januar 2012 behovet for at operere med en serviceorienteret arkitektur: "Nye løsninger bør derfor udvikles i retning af en serviceorientering, hvor de kan genbruges og indgå i forskellige sammenhænge. Der er behov for et større fokus på at udvikle afgrænsede services, der indgår i en sammenhængende forretningsproces frem for udvikling af komplette applikationer". Også det ønskelige i interoperabilitet, integration og skalerbarhed fremhæves i arkitekturpolitikken.

Kulturministeriet behøver ikke at kigge langt efter succeshistorier, hvor konsolidering har fundet sted med stor effekt. Inden for ministeriets eget ressortområde udgør især folkebibliotekerne et eksempel til efterfølgelse!

